

Jaros, Tadeusz

Orężnym szlakiem ojców 1914-1918 : 6 sierpnia 1914 - Legiony Polskie

---

Przegląd Pruszkowski nr 2, 19-21

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tam od Gniezna i od Warty
Biją głosy w świat otwarty,
Biją głosy, ziemia jęczy:
- Prusak polskie dzieci męczy!
... Wstańcie sioła! Wstańcie grody!
Ruszcie z brzegów Gopła wody!
Bijcie dzwony od Kruszwicy,
Skoś piastowskiej mej ziemicy!

Bijcie dzwony, bijcie serca,
Niech drży Pruski przeniewierca,
Niech po świecie krzyk wasz leci:
- Prusak męczy polskie dzieci!
Niechaj wiara moja stanie,
Niech się skrzyknie zawołanie,
Wici niechaj lud zaneci...
- Prusak męczy polskie dzieci...

Nie skończyła się jednak rola Marii Konopnickiej na napisaniu wiersza. Zdołała ona zjednać dla sprawy dzieci z Wrześni ośrodki mające wpływ na prasę włoską i francuską, nawet niektóre wydawnictwa Niemiec potępiły pruskie metody "wychowawcze". Prusy zostały skompromitowane w oczach Europy.

ORĘŻNYM SZLAKIEM OJCÓW 1914 - 1918

6 SIERPNI 1914 - LEGIONY POLSKIE

*... Mówili, żeśmy stumanieni,
Nie wierząc nam, że chcieć - to móc!*

W latach po Powstaniu 1863 r., pomimo stosowanego ucisku i przemocy, żywą pozostała tradycja powstańcza i idea, że tylko czyn zbrojny może przywrócić Polsce niepodległość. Przejawiała się ona w działaniu wszystkich niepodległościowych organizacji polskich w końcowych latach XIX i na początku XX wieku.

Idea ta i bohaterski duch powstańczy zrodziły orężny czyn 6 sierpnia 1914r., którego rozwinięciem były Legiony Polskie.

W latach 1910 i 1911 we Lwowie i Krakowie powstały legalnie działające polskie organizacje wojskowe - Strzelec i Polskie Drużyny Strzeleckie, mające na celu przygotowanie młodzieży do walki zbrojnej przeciw Rosji o odzyskanie niepodległości. Z chwilą wybuchu I wojny światowej w Krakowie, pod komendą Józefa Piłsudskiego, stanęły pod broń obie organizacje. Z oddziałów obu organizacji wybrano 163 strzelców, tworząc "Pierwszą Kompanię Kadrową".

6 sierpnia 1914 r. o godzinie 3 rano Kompania ta, jako czołowa kolumna odradzającego się wojska polskiego, wyruszyła ku granicy zaboru ro-

Sztab strzelecki po zajęciu Kielc - 12 sierpnia 1914 r.

Mały dobosz (rys. Gottlieb)

syjskiego, rozpoczynając wielkie dzieło wyzwolenia Polski z niewoli. "Obalając słupy graniczne, dzielące zabór austriacki i rosyjski, żołnierz polski w obliczu wielkiej wojny światowej stwierdził, że Polska istnieje, że 150-letni okres niewoli i panowania zaborców zapaść musi się w przeszłość bezpowrotnie, że z pogorzeli nieszczęść strasznej wojny, syconej krwią polskiego żołnierza, Państwo niepodległe powstać musi."

W wyniku solidarnego współdziałania polskich ugrupowań i orientacji politycznych w zaborze austriackim, w dniu 16 sierpnia 1914 r., powstał w Krakowie Naczelny Komitet Narodowy /NKN/, który powołał Legiony Polskie, jako narodową siłę zbrojną. Pierwsza Kompania Kadrowa weszła w ich skład jako Pierwsza Brygada.

"Legiony zadokumentowały wobec całego świata, do jakich heroicznych wysiłków, do jakich bezgranicznych ofiar i poświęceń zdolny jest naród polski w podjętej z bronią w rękę walce o prawo do bytu i życia niepodległego...

Do wolnej, niepodległej i zjednoczonej Ojczyzny wiódł i doprowadził krwawy, tysięcznymi mogiłami usiany szlak bojowy Legionów."

Dzień 6 sierpnia 1914 roku był początkiem tej drogi, a jej zakończeniem dzień 11 listopada 1918 roku - data uznana za dzień odzyskania przez Polskę niepodległości.

Z ODEZWY NA WKROCZENIE I KOMPANII KADROWEJ DO KRÓLESTWA

KRAKÓW, 12 sierpnia 1914 r.

"Wybiła godzina rozstrzygająca! Polska przestała być niewolnicą i sama chce stanowić o swoim losie, sama chce budować swą przyszłość, rzucając na szalę wypadków własną siłę orężną.

Kadry armii polskiej wkroczyły na ziemię Królestwa Polskiego, zajmując na rzecz jej właściwego, istotnego, jedyne gospodarza - Ludu Polskiego, który swą krwawicą użyźnił i wzbogacił. Niesiemy całemu Narodowi rozkucie kajdan, poszczególnym zaś jego warstwom warunki normalnego rozwoju."

**Komendant Główny Wojska Polskiego
JÓZEF PIŁSUDSKI**